

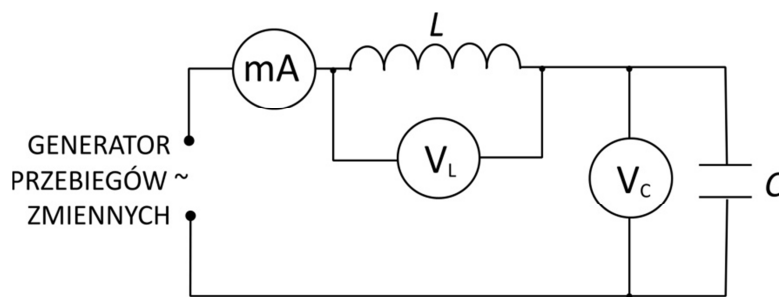
BADANIE REZONANSU W SZEREGOWYM OBWODZIE LC

NALEŻY MIEĆ ZE SOBĄ: kalkulator naukowy, ołówek, linijkę, papier milimetrowy.

PYTANIA KONTROLNE

1. Równanie różniczkowe drgań wymuszonych
2. Postać równania drgań wymuszonych dla prądu w szeregowym układzie LC
3. Warunek rezonansu w szeregowym układzie LC,
4. Pojęcie rezonansu, częstotliwość rezonansowa, szerokość połówkowa krzywej rezonansowej, przesunięcie fazowe prądu względem napięcia wymuszającego.
5. Dobroć układu drgającego, dobroć układu LC

POMIARY

1. Ustalić indukcyjność cewki dekadowej L.
2. Wybrać teoretyczną częstotliwość rezonansową f_T tak, by nie przypadła pomiędzy zakresami generatora.
3. Z warunku rezonansu obliczyć pojemność kondensatora, jaka jest konieczna do wystąpienia rezonansu i ustawić tę wartość na kondensatorze dekadowym.
4. Ustawić na generatorze częstotliwość rezonansową f_T .
5. Ustawić wartość napięcia wejściowego $U_0 = 2 \text{ V}$.
6. Zmierzyć wstępnie maksymalną wartość prądu $I_{\max}$ w obwodzie. Wyznaczyć opór obwodu.
7. Obliczyć teoretyczną dobroć układu rezonansowego Q_T . Dobroć powinna być większa od 2, żeby można było wykonać resztę ćwiczenia. Jeżeli dobroć jest niższa, należy powtórzyć czynności 1-6 dla innych wartości.
8. Obliczyć teoretyczną szerokość połówkową krzywej rezonansowej Δf_T .
9. Notować wskazania mierników dla różnych częstotliwości napięcia wymuszającego w zakresie od $f_T - 2\Delta f_T$ do $f_T + 2\Delta f_T$. W obszarze częstotliwości rezonansowej zagęścić pomiary.

$C = \dots\dots\dots \text{ nF}, \quad L = \dots\dots\dots \text{ mH}, \quad U_0 = \dots\dots\dots \text{ V}$

$f_R = \dots\dots\dots \text{ Hz}, \quad R = \dots\dots\dots \Omega, \quad Q_T = \dots\dots\dots$

$f, \text{ Hz}$	$I, \text{ mA}$	$U_L, \text{ V}$	$U_C, \text{ V}$

-> Podczas pomiarów należy kontrolować wartość napięcia wejściowego U_0 , w razie potrzeby skorygować do założonej wartości 2 V.

10. Zapisać dokładności mierników użytych w pomiarach

Woltomierz U_L : typ: _____, niepewność pomiaru: _____

Woltomierz U_C : typ: _____, niepewność pomiaru: _____

Miliamperomierz: typ: _____, niepewność pomiaru: _____

Częstotliwościomierz: typ: _____, niepewność pomiaru: _____

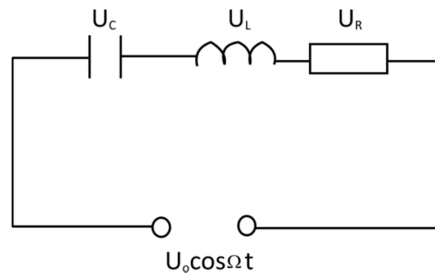
Napięcie wymuszające U_0 : typ: _____, niepewność pomiaru: _____

OPRACOWANIE WYNIKÓW

- Sporządzić wykresy zależności częstotliwościowej (na wspólnym arkuszu):
  - natężenia prądu $I = f(f)$,
  - napięcia na cewce $U_L = f(f)$
  - napięcia na kondensatorze $U_C = f(f)$zaznaczając na wykresie słupki niepewności dla kilku punktów pomiarowych.
- Odczytać z wykresu częstotliwość rezonansową f_R .
- Ocenić niepewność $u(f_R)$.
- W sposób formalny ocenić zgodność f_R z założoną na początku ćwiczenia częstotliwością teoretyczną f_T .
- Metodą szerokości połówkowej krzywej rezonansowej obliczyć dobroć badanego układu rezonansowego
$$Q = \frac{f_R}{\Delta f}$$
- Korzystając z prawa propagacji niepewności obliczyć niepewności Q oraz Q_T i zapisać wyniki w odpowiednim formacie.
- W sposób formalny ocenić zgodność otrzymanych wyników dla Q_T i Q .
- Odczytać z wykresu wartość maksymalną natężenia prądu $I_{\max}$.
- Obliczyć teoretyczną wartość natężenia prądu w rezonansie I_0 (wraz z niepewnością) i ocenić jej zgodność z wartością zmierzoną $I_{\max}$.
- Obliczyć przesunięcie fazowe natężenia prądu względem napięcia wymuszającego.
- Skomentować wszystkie wyniki eksperymentu pod kątem zgodności z teorią.

DODATEK

Literatura: Zygmunt Kleszczewski, *Fizyka klasyczna*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej

Napięcie na oporniku $U = RI = R \frac{dQ}{dt}$

Napięcie na cewce $U_L = L \frac{d^2Q}{dt^2}$

Napięcie na kondensatorze $U_C = \frac{Q}{C}$

Równanie Kirchhoffa dla obwodu:

$$U_L + U + U_C = U_0 \cos \Omega t$$

Po podstawieniu

$$L \frac{d^2Q}{dt^2} + R \frac{dQ}{dt} + \frac{Q}{C} = U_0 \cos \Omega t$$

$$\frac{d^2Q}{dt^2} + \frac{R}{L} \frac{dQ}{dt} + \frac{Q}{LC} = \frac{U_0}{L} \cos \Omega t$$

Po zróżniczkowaniu otrzymuje się równanie drgań wymuszonych dla prądu w obwodzie

$$\frac{d^2I}{dt^2} + \frac{R}{L} \frac{dI}{dt} + \frac{I}{LC} = \frac{U_0 \Omega}{L} \sin \Omega t$$

Poszukuje się rozwiązania w postaci

$$I(t) = I_0 \cos(\omega t - \varphi).$$

Stosując przekształcenia podane w literaturze otrzymuje się:

Warunek rezonansu w szeregowym układzie LC: $\omega L = \frac{1}{\omega C}$

Teoretyczna częstotliwość rezonansowa: $f_T = \frac{1}{2\pi\sqrt{LC}}$

Teoretyczna amplituda prądu w rezonansie:

$$I_0 = \frac{U_0}{\sqrt{R^2 + \left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right)^2}}$$

Średnia moc pobierana przez układ w jednym okresie drgań

$$\langle P \rangle = \frac{1}{T} \int_0^T U(t)I(t) dt = \frac{1}{2} I_0^2 R$$

Szerokość krzywej rezonansowej zatem odczytuje się na wysokości $\frac{I_{\max}}{\sqrt{2}}$.

Przesunięcie fazowe

$$\cos\varphi = \frac{R}{\sqrt{R^2 + \left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right)^2}}, \quad \text{lub}$$

$$\operatorname{tg}\varphi = \frac{\omega L - \frac{1}{\omega C}}{R}.$$

Zróżniczkowawszy drugi raz i przekształciwszy $\rightarrow$ równanie dla U_L

Po przekształceniach

$$LC \frac{d^2 U_c}{dt^2} + RC \frac{dU_c}{dt} + U_c = U_0 \sin \Omega t \quad \rightarrow \text{równanie dla } U_c$$

$$\frac{d^2 U_c}{dt^2} + \frac{R}{L} \frac{dU_c}{dt} + \frac{1}{LC} U_c = \frac{U_0}{LC} \sin \Omega t$$

Warunek rezonansu w szeregowym układzie LC (z grubego Kleszcza)

$$\omega L = \frac{1}{\omega C}$$

Ustalamy L, ustalamy pożądaną częstotliwość f w Hz, liczymy ω , liczymy konieczne do rezonansu C

$$C = \frac{1}{(2\pi f)^2 L}$$

Krzywa rezonansowa

Częstotliwość rezonansowa

$$f_R = \frac{1}{2\pi\sqrt{LC}} \text{ - zbadać zgodność ze zmierzonym.}$$

Średnia moc pobierana przez układ w okresie

$$\langle P \rangle = \frac{1}{T} \int_0^T U(t)I(t)dt$$

Napięcie: $U(t) = U_0 \cos(\omega t)$

Prąd: $I(t) = I_0 \cos(\omega t - \varphi)$

i ostatecznie

$$\langle P \rangle = \frac{1}{2} I_0^2 R$$

Bierze się krzywą prądową i na wysokości $\frac{I_0}{\sqrt{2}}$ odczytuje z wykresu szerokość krzywej rezonansowej w Hz.

Przesunięcie fazowe: $\cos \varphi = \frac{R}{\sqrt{R^2 + \left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right)^2}}$

albo $\operatorname{tg} \varphi = \frac{\omega L - \frac{1}{\omega C}}{R}$

Prąd w rezonansie: $I_0 = \frac{U_0}{\sqrt{R^2 + \left(\omega L - \frac{1}{\omega C}\right)^2}} \text{ - zbadać zgodność ze zmierzonym.}$